

‘Wat hebt u tegen de landbouwsubsidies?’

De laatste maanden liggen de landbouwsubsidies her en der onder vuur. Een van de tegenstanders is professor Landbouweconomie Erik Mathijs (KU). We stuurden Eric Boussery als reporter op hem af. Hij heeft een gemengd bedrijf met akkerbouw, melkvee en rundvee en is dus de geknpte man voor een stevig gesprek over landbouw en subsidies.

Eric Boussery: U bent tegen de Europese landbouwsubsidies. Waarom?

Erik Mathijs: Ik ben vooral tegen de manier waarop de landbouwsubsidies worden gebruikt. Ik vind dat we de markt moeten laten spelen en subsidies alleen gebruiken om de markt waar nodig te corrigeren. Vandaag werken de subsidies marktverstrend.

De Europese belastingbetaler draagt elk jaar 120 euro bij aan de landbouwsubsidies. Dat is toch maar een kleine verzekeringspremie voor voldoende en veilig voedsel?

Die 120 euro is wat er op de begroting staat. Subsidies hebben echter ook minder zichtbare effecten die tot verlies van welvaart leiden in de maatschappij. Zo krijgen Europese boeren voor melk en suiker nog altijd een prijs die hoger ligt dan de wereldmarktprijs en daardoor betalen wij in de winkel eigenlijk een meerprijs voor die producten.

Voedsel is ook een strategisch goed.

Moeten we niet tegen elke prijs de productie ervan in eigen regio proberen te houden?

We moeten inderdaad over een strategische voorraad blijven beschikken, op Europees niveau. Maar dat kan ook zonder subsidies. In Oost-Euro-



ERIC BOUSSERY OP ZIJN BEDRIJF IN KEMMEL.

‘We zullen nooit even strenge normen kunnen opleggen aan buitenlandse producten.’

pa, maar ook in Frankrijk of Engeland, kunnen akkerbouwers wel degelijk concurreren met de wereldmarkt. Ik ben ervan overtuigd dat er na een afschaffing van de subsidies nog altijd landbouw zou zijn in Europa, maar misschien niet in alle gebieden. In Vlaanderen is twee derde van de land- en tuinbouw al niet gesubsidieerd. Zonder subsidies zou men in bepaalde regio's wel naar alternatieven moeten zoeken. Dan denk ik bijvoorbeeld aan de akkerbouw in Haspengouw.

De landbouwsubsidies zijn ook een compensatie voor de hoge productie-eisen die hier gesteld worden inzake dierenwelzijn, milieu enzovoort.

Vindt u dat dan onterecht?

Dat vind ik een van de moeilijkste kwesties. Toch denk ik dat subsidies geen goed antwoord zijn. Europa moet blijven proberen om de wereldhandel beter georganiseerd te krijgen. We zullen echter nooit even strenge normen kunnen opleggen aan buitenlandse producten, omdat milieunormen, maatschappelijke eisen en dergelijke nu eenmaal plaatsgebonden zijn. Bovendien zal de grond hier altijd duurder zijn, en zullen de lonen altijd hoger liggen.

Ik denk dat er maar een oplossing is: de producten die hier geproduceerd zijn en voldoen aan allerlei normen moeten zich differentiëren van de rest, bijvoorbeeld via labels. Zo buig je de nadelen om tot troeven. Bij groenten en fruit blijkt dat goed te lukken. Ik heb er geen probleem mee dat subsidies worden ingezet voor kwaliteitssystemen en dergelijke. En ook heel wat andere subsidies in het kader van de plattelandsontwikkeling mogen hoger.

Intussen ligt het inkomen van een op vier Vlaamse landbouwers lager dan het minimumloon. Is het dan verantwoord om tegen de subsidies te pleiten?

Als zoveel bedrijven zelfs met subsidies nog niet aan een redelijk inkomen komen, moet je je toch afvragen of er geen reconversie nodig is? Voor een groot deel gaat het om bedrijven die gewoon structureel niet meekunnen, omdat ze te klein, te onrendabel zijn. De subsidies houden die bedrijven gewoon in stand en dat ondermijnt de gezondheid van de sector. Je hebt uitstoot nodig om de blijvers gezond te houden. De vraag is of dat proces versneld moet worden. Europa biedt mogelijkheden voor reconversie, vervroegde uitstap, en begeleiding van die mensen, maar om een of andere reden maakt de Vlaamse overheid er geen gebruik van. Het zou de blijvers nochtans meer groeikansen bieden.

U pleit voor een nieuwe landbouw: wat houdt dat in?

We moeten uitzoeken wat wij voor hebben op de anderen. Ik denk dat de nabijheid van een enorme groep consumenten onze grootste troef is. Nergens ter wereld zitten zoveel welvarende consumenten bij elkaar als in het gebied Zuid-Engeland, Benelux, Noord-Frankrijk en West-Duitsland. We moeten die consument beter leren kennen, er meer mee communiceren. Dan kunnen we volgens mij rendabel aan landbouw doen zonder subsidies. Door producten te differentiëren of aan verbreding te doen. Maar het valt wel op dat juist bedrijven die al met succes aan landbouw doen, ook van verbreding een succes maken. Alles hangt af van de capaciteiten van de bedrijfsleider.

‘De subsidies houden onrendabele bedrijven in stand.’

Niet iedereen kan toch toeristen ontvangen of koolzaad telen?

Nee, elke bedrijfsleider moet zijn eigen strategie uitwerken. In de Vlaamse landbouw springt iedereen soms te vaak op dezelfde kar, van de varkensteelt, van de aardappelen. Iedereen volgt de cyclus, maar een goeie ondernemer denkt juist anticyclisch. Er zijn ook manieren om meer toegevoegde waarde in de landbouw te houden. Waarom zou een boer zich zelf niet indekken op de termijnmarkten? Waarom kan integratie niet van de boer komen? Er is een groot verschil tussen zelf integreren en geïntegreerd worden.

U pleit ook voor nieuwe bedrijfsvormen, zoals vennootschappen. Maar wie wil er investeren in een sector met zo weinig rendement?

Aan de schaalvergroting komt geen eind, en voor een eenmansbedrijf is het vaak niet meer haalbaar. Extern kapitaal aantrekken gebeurt nu al in de tuinbouw. In andere sectoren gebeurt het niet omdat het rendement te laag is. Dat is natuurlijk een vicieuze cirkel.

Er zijn ook andere mogelijkheden: samenwerking bijvoorbeeld. De familiale landbouw is te sterk versnipperd, waardoor ze in de keten weinig macht heeft. Kunnen we grootschalige organisatievormen creëren die voordelen bieden voor de familiale landbouw? Dat is de uitdaging. In zo'n constructie zou je bijvoorbeeld samen betaald advies kunnen inwinnen of samen een boekhouder in dienst nemen. Dat impliceert natuurlijk dat je je samen met anderen voor een gemeenschappelijk doel kunt inzetten. ■

Heb je zelf ook netelige vragen voor een bedrijf, instelling of persoon waar je als landbouwer of tuinder mee te maken hebt? Stel je dan via www.landgenoten.be kandidaat om een dag op pad te gaan als Landgenoten-journalist.



PROFESSOR ÉRIK MATTHIJS IN GESPREK MET BOER ÉRIC.